

Nylandt: De Nederlandtsche Herbarius of Kruydt-boeck, 1682,
Kleyn Santorie.

*Kleyn Santorie, in 't Latijn Cen-
 taurium Minus.*

Kleyn Santorie, in 't Latijn Centaurium Minus.

Gedaente.

Dit Kruidt heeft dunne kantige steelkens, omtrent een spanne hoog opschietende, ende met bladeren, als die van *St. Jans-kruidt*, bewassen zijnde. De bloemkens, die op het opperste van de steelkens groeyen, zijn roodachtigh van verwe. Na dese brengt het voort kleyne lanckwerpige zaet-huyskens, met seer kleyn zaet gevult. De Wortel is dun ende hardt.

Plaetse.

Het wordt hier te lande veel op drooge ende zandtachtige velden omtrent de Zee-duynen gevonden.

Tijdt.

Het draeght sijn bloemkens in *July* ende *Augustus*.

Aert en Krachten.

Dit Kruidt is warm ende droogh in den tweeden graedt, openende, af-vagende ende de dicke vochtigheden dun-makende van krachten. *Dodonaeus*.

Kleine santorie, in het Latijn Centaurium Minus. (**Centaurium erythraea**)

Vorm.

Dit kruid heeft dunne, kantige steeltjes die ongeveer een zeventien cm hoog opschieten en met bladeren als die van St. Jans-kruid begroeid zijn. De bloempjes, die op het opperste van de steeltjes groeien, zijn roodachtig van kleur. Hierna brengt het kleine, langwerpige zaadhuisjes voort die met zeer klein zaad gevuld zijn. De wortel is dun en hard.

Plaats.

Het wordt hier te lande veel op droge en zandachtige velden omtrent de zeeduinen gevonden.

Tijd.

Het draagt zijn bloempjes in juli en augustus.

Aard en krachten.

Dit kruid is warm en droog in de tweede graad, openend, afvegend en de dikke vochtigheden dun makend van krachten. *Dodonaeus*.

Medicinaal gebruik.

Tegen verstopping van de lever, milt en galblaas,

<i>Medicinael gebruyck.</i> <i>Voor verstoptheyt van de Lever, Milt ende Gal-blaes, Geel-sucht, Scheurbuyck, Gicht, opgestopte Maent-stonden, langh-duurende Koortsen, ende wormen des Buycks:</i> Neemt van dit Kruyd soo veel van nooden is, bereydt hier van met Water ofte Wijn een afziedtsel, ende laet hier van tweemaal des daeghs een roemertje vol drincken. Hier toe is mede dienstigh het gedistilleert Water van dit Kruyd een once teffens in-genomen. <i>Galenus, Dioscorides, Joh. Schroderus.</i> <i>Voor Wonden ende Quetsuren:</i> Neemt het gestoten Kruyd, ende legt het op. <i>Mesue.</i> <i>Voor Water-sucht:</i> Neemt van het gedrooghde Kruyd een vierendeel loots, <i>Carvi</i> ende <i>Anijs-zaet</i> van elcks tien greyn, stoot dit tot een fijn poeyer, ende geeft dit met Wijn ofte eenigh ander nat in. <i>Matthiolus.</i> <i>Voor Sproeten ende Placken van de Huyt:</i> Wascht deselve dickwils met het afziedtsel van dit Kruyd. <i>Dioscorides.</i> <i>Voor duyster gesicht:</i> Neemt sap van <i>kleyne Santorie</i>, gesuyverde Honingh van elcks even veel, ende druypt hier van een weynigh in de oogen. <i>Fuchsius.</i> <i>Voor Fenijn:</i> Het sap met Azijn ingenomen, doet het ingenomen fenijn scheyden. <i>Ravelingius.</i>	geelzucht, scheurbuik, jicht, opgestopte maandstonden, lang durende koortsen en wormen van de buik: Neem van dit kruid zoveel als nodig is, maak hiervan met water of wijn een afkooksel en laat hiervan tweemaal per dag een roemertje vol drinken. Hiertoe is mede dienstig als van het gedistilleerde water van dit kruid een ons tegelijk ingenomen wordt. <i>Galenus, Dioscorides, Joh. Schroderus.</i> Voor wonden en kwetsingen: Neem het gestampte kruid en leg het op. <i>Mesue.</i> Tegen waterzucht: Neem van het gedroogde kruid een vierendeel lood, van karwij en anijszaad van elk tien grein, stamp dit tot een fijn poeder en geef dit met wijn of enig ander nat in. <i>Matthiolus</i> Tegen sproeten en plekken van de huid: Was die dikwijls met het afkooksel van dit kruid. <i>Dioscorides.</i> Tegen slecht zien: Neem sap van kleine santorie en gezuiverde honing, van elk even veel en druppel hiervan wat in de ogen. <i>Fuchsius.</i> Tegen venijn: Het sap dat met azijn ingenomen wordt laat het ingenomen venijn scheiden. <i>Ravelingius.</i>
--	---

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl> en : <http://www.volkoomen.nl/>